

จดหมายข่าว

ปีที่ 24 ฉบับที่ 3

กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2568 Volume 24 February - March 2025

พิษจากสารกำจัดหอยชนิดเมทัลดีไฮด์

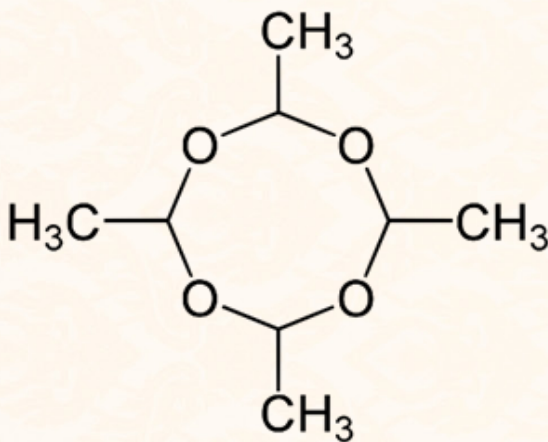
นายณัฐกร ราชบุตร นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ชำนาญการ
กลุ่มพิษวิทยาและชีวเคมี

เมทัลดีไฮด์ (Metaldehyde) มีสูตรโมเลกุลคือ $C_8H_{16}O_4$ เป็นสารเคมีกำจัดหอย (molluscicide) ใช้สำหรับกำจัดหอยหรือหาคที่เป็นศัตรูพืช นิยมใช้เป็นส่วนผสมหลักในเหยื่อล่อหอยลักษณะเป็นเม็ด มักใช้งานโดยการโรยตามบริเวณสวนตามบ้านเรือนหรือพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการระบาดของหอย เพื่อป้องกันความเสียหายต่อผลผลิตทางการเกษตร หรือพืชสวนสวยงาม

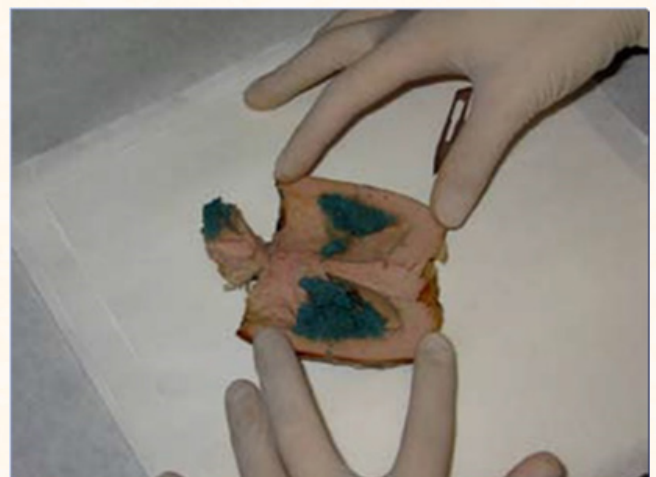
ในประเทศไทยนิยมนำมาใช้ฆ่าหอยเชอร์รี่ตามบริเวณนาข้าว หรือพื้นที่เกษตรกรรมที่มีน้ำขัง เนื่องจากลักษณะการใช้เป็นแบบเป็นเหยื่อล่อนี้ อาจทำให้สัตว์ชนิดอื่นๆ ที่ไม่ใช่ศัตรูพืช เช่น สัตว์เลี้ยง (สุนัข และแมว) ได้รับพิษจากการกินเหยื่อล่อ หรืออาจเกิดจากมีผู้จงใจวางยาสัตว์ โดยการผสมเมทัลดีไฮด์ในอาหาร เช่น ใส่กรอกหรือผลไม้แล้วใช้เป็นเหยื่อล่อให้สัตว์กิน เป็นต้น

เมทัลดีไฮด์: เหยื่อล่อชนิดเม็ด แหล่งที่มา: www.vpisglobal.com

สูตรโครงสร้างทางเคมีของเมทัลดีไฮด์
แหล่งที่มา: Castle et al. (2017)

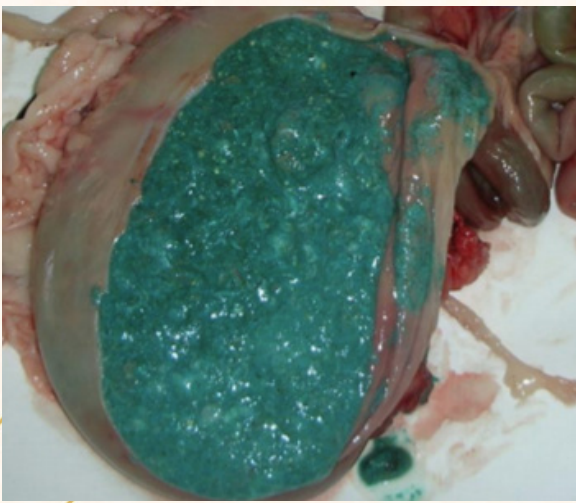
ใส่กรอกยัดใส่ด้วยเมทัลดีไฮด์ แหล่งที่มา: Giorgi et al. (2011)

รายงานการเกิดพิษในสัตว์

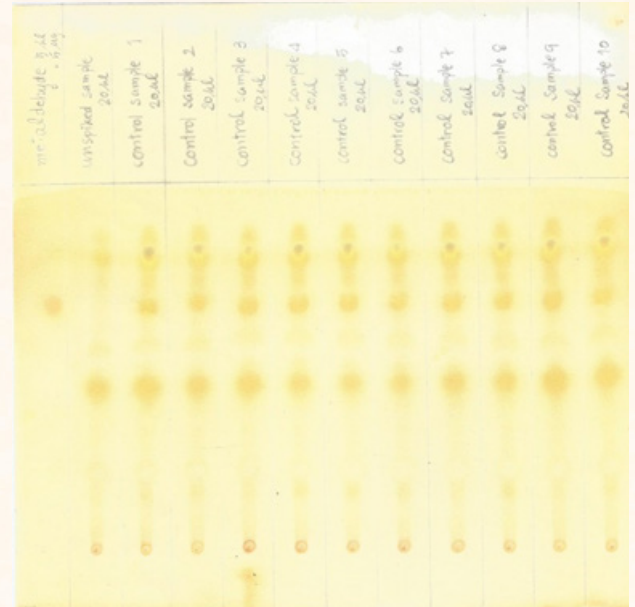
พบรายงานการเกิดพิษจากเมทิลดีไฮด์ในแถบยุโรป อเมริกาเหนือ และประเทศอิสราเอล ในสัตว์หลายชนิด ได้แก่ สุนัข แมว วัว แกะ ม้า และนก สัตว์จะเริ่มแสดงอาการหลังจากได้รับเมทิลดีไฮด์ เข้าไปประมาณ 30 นาที ถึง 3 ชั่วโมง อาการทางคลินิกที่พบ ได้แก่ ภาวะเลือดคั่ง ตัวสั่น อาเจียน หายใจเร็วกว่าปกติ กระสับกระส่าย น้ำลายไหล ท้องเสีย ชัก และตาย เมทิลดีไฮด์มีค่า LD_{50} (oral) ในสุนัข แมว และวัว เท่ากับ 100, 207 และ 200 mg/kg ตามลำดับ

เมทิลดีไฮด์ ในกระเพาะอาหารสุนัข
แหล่งที่มา: De Roma et al. (2017)

การตรวจวินิจฉัยทางห้องปฏิบัติการ

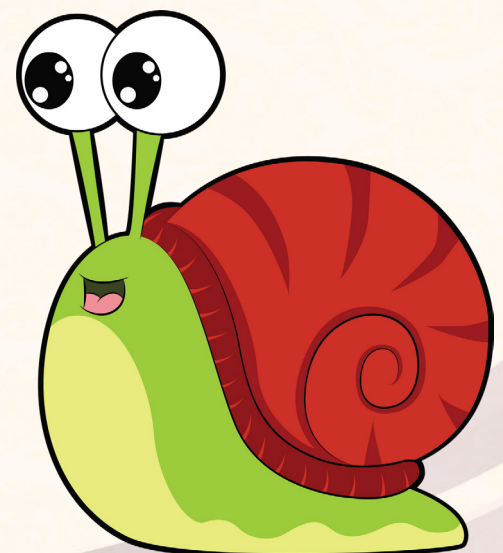
ปัจจุบันห้องปฏิบัติการสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ สามารถตรวจหาสารกำจัดหอยเมทิลดีไฮด์ได้ในเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ เพื่อการชันสูตรหาสาเหตุการป่วยตายของสัตว์ (ตัวอย่างส่งตรวจ คือ อาหารในกระเพาะสัตว์ 100 กรัม) โดยใช้วิธีการสกัดแบบ QuEChERS ร่วมกับการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Thin layer chromatography (TLC) ซึ่งมีระดับต่ำสุดที่ตรวจพบได้ (Limit of detection, LOD) เท่ากับ 1 mg/kg

การตรวจหาเมทิลดีไฮด์ ด้วยเทคนิค TLC

แนวทางป้องกันการได้รับพิษ

การป้องกันการได้รับพิษ จากการใช้เพื่อกำจัดหอยนั้น เกษตรกรควรวางเหยื่อล่อให้ห่างไกลจากสัตว์เลี้ยงหรือปศุสัตว์ ส่วนในกรณีการลอบวางยา เกษตรกรควรหมั่นสังเกตสภาพแวดล้อม สุขภาพของสัตว์ในฟาร์ม สังเกตการปนเปื้อนของสิ่งแปลกปลอมในอาหาร และควรเพิ่มความระมัดระวังหรือความเข้มงวดในการเข้า-ออกฟาร์มของคนและพาหนะ หากพบสัตว์ป่วยมีอาการดังกล่าวข้างต้นหรือสงสัยได้รับสารพิษ ให้แจ้งสัตวแพทย์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรืออำเภอในพื้นที่ เพื่อตรวจสอบอาการป่วยและเก็บตัวอย่างส่งตรวจ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่กลุ่มระบาดวิทยาทางห้องปฏิบัติการ โทร. 0-2579-8908-14 ต่อ 121

บรรณานุกรม

- Castle, G. D., Mills, G. A., Gravell, A., Jones, L., Townsend, I., Cameron, D. G., and Fones, G. R. (2017). Review of the molluscicide metaldehyde in the environment. *Environmental Science: Water Research & Technology*, 3(3), 415-428.
- De Roma, A., Miletto, G., D'Alessio, N., Rossini, C., Vangone, L., Galiero, G., & Esposito, M. (2017). Metaldehyde poisoning of companion animals: a three-year retrospective study. *Journal of Veterinary Research*, 61(3), 307-311.
- Giorgi, M., and Mengozzi, G. (2011). Malicious animal intoxications: poisoned baits. Online Access. https://vetmed.agriculturejournals.cz/artkey/vet-201104-0004_malicious-animal-intoxications-poisoned-baits.php
- Valentine, B. A., Rumbelha, W. K., Hensley, T. S., & Halse, R. R. (2007). Arsenic and metaldehyde toxicosis in a beef herd. *Journal of Veterinary Diagnostic Investigation*, 19(2), 212-215.

ตัวอย่างสารกำจัดหอยชนิด เมทลดีไฮด์ ที่จัดจำหน่ายภายในประเทศไทย

จดหมายข่าวสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

ISSN 1685-2206

วัตถุประสงค์	เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านสุขภาพสัตว์โดยเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารวิชาการเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาด้านสุขภาพสัตว์และการเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพสัตว์		
เจ้าของ	สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกลาง เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0-2579-8908-14 โทรสาร.0-2579-8918-19		
ที่ปรึกษา	นายสัตวแพทย์สมชวน รัตนมังคลานนท์ อธิบดีกรมปศุสัตว์ นายสัตวแพทย์เลิศชัย จินตพิทักษ์สกุล ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หัวหน้ากลุ่ม / ส่วน / ศูนย์ / ฝ่าย สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ		
กองบรรณาธิการ			
นายสัตวแพทย์เจษฎา รัตนโณภาส (บรรณาธิการ) นายสัตวแพทย์วรรณพล บุทเสน นางสาวกุลฐ์ณรัตน์ ภาคะ นายสัตวแพทย์วงศ์อนันต์ ณรงค์วานิชการ สัตวแพทย์หญิงกฤตดากร วงษ์ทองสาลี นางสาวปิยะวรรณ เกิดพันธ์ สัตวแพทย์หญิง ดร.รุ่งรัตน์ ไสยสมบัติ สัตวแพทย์หญิงบุษรา สิทธิวิเชียรวงศ์ นางสาวชนกพร บุญสาสตร์ สัตวแพทย์หญิงจันทรา วัฒนะเมธานนท์ นายอนุสรณ์ อยู่เย็น นายพลกฤต มหานาม สัตวแพทย์หญิงชญานิ เจนพานิชย์			
จัดทำโดย	กลุ่มบริหารจัดการสุขภาพสัตว์ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ		
สำนักงาน	กลุ่มบริหารจัดการสุขภาพสัตว์ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ เกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพฯ 10900		
เผยแพร่	เผยแพร่บนเว็บไซต์สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ		

สามารถหาข้อมูลเรื่องที่ลงจดหมายข่าวปีย้อนหลังเพิ่มเติมได้ที่ <https://niah.dld.go.th>